

Верховний
Суд

Аналіз
стану здійснення правосуддя
Великою Палатою Верховного Суду
у 2018 році

Київ
2019

Зміст

Список скорочень	3
1. Вступ	4
2. Загальні обсяги роботи Великої Палати Верховного Суду	4–7
3. Здійснення правосуддя за скаргами на рішення Вищої ради правосуддя, ухвалені за результатами розгляду скарг на рішення її Дисциплінарної палати та апеляційних скарг і справ	8–12
4. Загальні обсяги здійснення правосуддя у справах за касаційними скаргами	13–15
5. Здійснення касаційного перегляду в адміністративних справах за касаційними скаргами	15–17
6. Здійснення касаційного перегляду у господарських справах за касаційними скаргами	17–19
7. Здійснення касаційного перегляду у кримінальних справах за касаційними скаргами	19
8. Здійснення касаційного перегляду у цивільних справах за касаційними скаргами	19–21
9. Здійснення правосуддя за заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами	21–22
10. Висновки	23–24

Список скорочень

ВС	Верховний Суд
ВП ВС	Велика Палата Верховного Суду
КАС	Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду
КГС	Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
ККС	Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КЦС	Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду
КАС України	Кодекс адміністративного судочинства України
ГПК України	Господарський процесуальний кодекс України
КПК України	Кримінальний процесуальний кодекс України
ЦПК України	Цивільний процесуальний кодекс України
Положення про АСДС	Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затверджене рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 № 30 (у редакції рішення Ради суддів України від 02 березня 2018 року № 17)
ПП	Перехідні положення
ВСУ	Верховний Суд України
ВАСУ	Вищий адміністративний суд України
ВГСУ	Вищий господарський суд України
ВССУ	Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
КС ВС	касаційні суди Верховного Суду

1. Вступ

Відповідно до статті 45 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» у складі Верховного Суду діє Велика Палата. У 2018 році правосуддя у ВП ВС здійснювали 17 суддів: по 4 судді, обраних із числа суддів касаційних судів у складі Верховного Суду, та Голова Верховного Суду, яка входить до складу ВП ВС за посадою. Згідно з пунктом 2 частини другої статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» аналіз судової статистики віднесено до повноважень Верховного Суду.

На виконання вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та пункту 1.13 Плану роботи апарату Верховного Суду на 2019 рік відділом аналізу судової статистики Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи підготовлено аналітичний огляд стану здійснення правосуддя ВП ВС у 2018 році. Цей аналіз здійснено на підставі статистичного звіту про здійснення правосуддя ВП ВС за аналогічний період.

2. Загальні обсяги роботи

Великої Палати Верховного Суду

Упродовж 2018 року до ВП ВС надійшло **2692** процесуальних звернення, із них **171** з ВСУ (53), ВАСУ (59), ВГСУ (14) та ВССУ (45).

У загальному надходженні процесуальних звернень ВП ВС її первинне надходження становило **923** одиниці, а саме:

54 скарги на рішення Вищої ради правосуддя, ухвалені за результатами розгляду скарг на рішення її Дисциплінарної палати;

558 апеляційних скарг;

8 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами;

132 заяви про перегляд судових рішень за виключними обставинами.

Частина первинного надходження процесуальних звернень до ВП ВС (923 одиниці) у загальному надходженні ВС не перевищила 0,6 %.

На розгляд ВП ВС передано **1769** справ за касаційними скаргами касаційними судами у складі ВС з підстав, встановлених процесуальним законодавством. Ці справи становили 66 % у загальному надходженні ВП ВС.

У 2018 році загальне надходження процесуальних звернень і справ до ВП ВС за видами судочинства розподілилось таким чином:

1641 – адміністративне – 61 % у загальному надходженні процесуальних звернень;

675 (25 %) – цивільне;

309 (11 %) – господарське;

67 (3 %) – кримінальне.

У середньому на одного суддю ВП ВС у 2018 році надійшло **158** процесуальних звернень та справ, тоді як надходження на суддю за спеціалізацією було таке:

410	62	17	169
<i>адміністративна</i>	<i>господарська</i>	<i>кримінальна</i>	<i>цивільна</i>

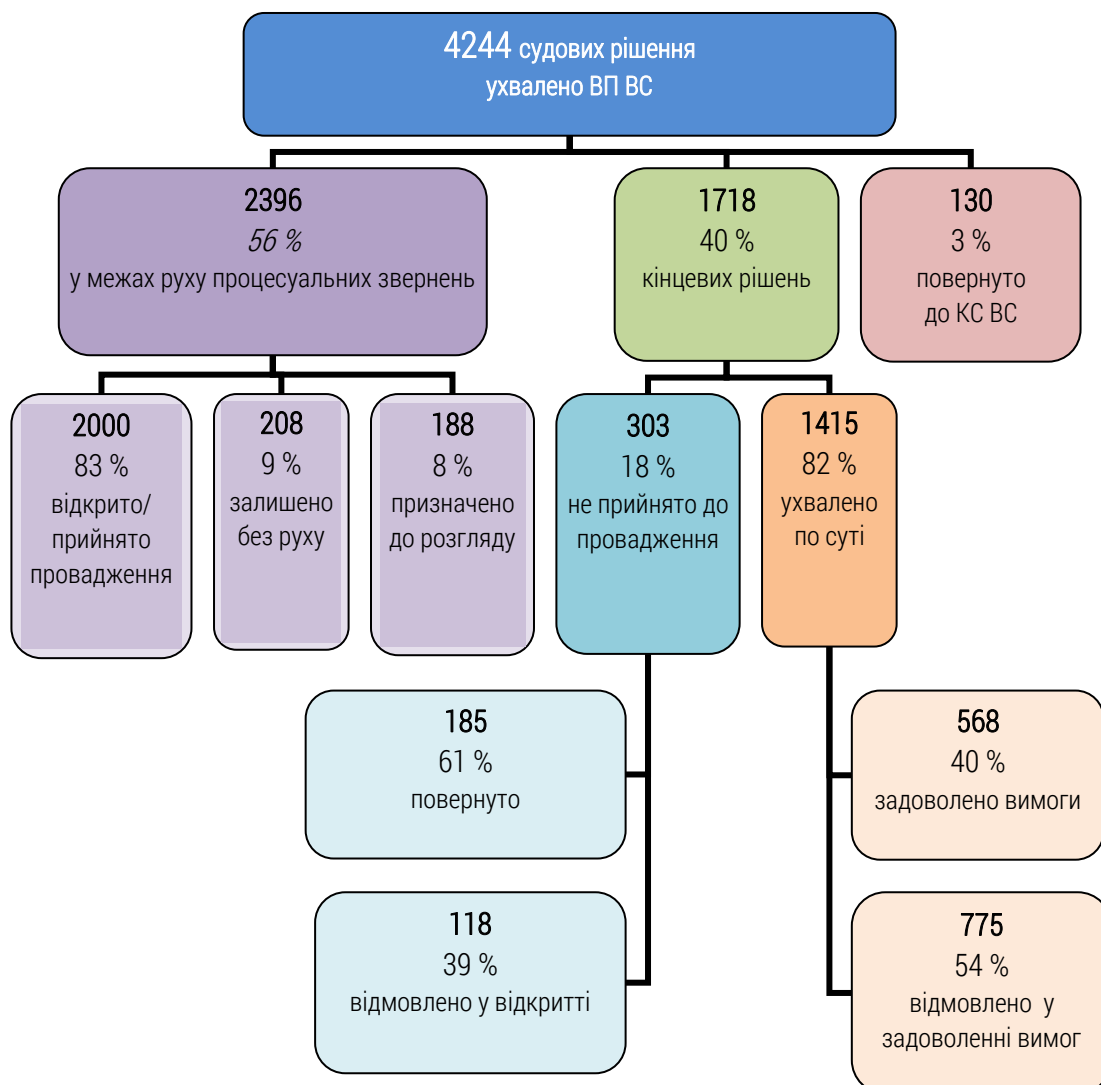
У досліджуваному періоді ВП ВС ухвалено **4244** судових рішення, за якими здійснювалось статистичне спостереження. Із них – **2614** судових рішень, або 62 % у загальній кількості судових рішень, ухвалених ВП ВС – в адміністративному судочинстві, а найменше у кримінальному судочинстві – **110** рішень (2 %). У справах цивільного та господарського судочинства цей показник становить **1051** та **465** судових рішень, або 25 % та 11 % відповідно.

Середній рівень розгляду процесуальних звернень і справ одним суддею ВП ВС дорівнює **101** судовому рішенню. Аналогічний показник за спеціалізаціями суддів становив:

252	38	15	116
<i>адміністративна</i>	<i>господарська</i>	<i>кримінальна</i>	<i>цивільна</i>

Загальні результати ухвалення судових рішень ВП ВС та структура цих рішень представлена на схемі 1.

Структура судових рішень, ухвалених ВП ВС у 2018 році

Як убачається із даних схеми 1, у звітному періоді ВП ВС більше половини рішень ухвалюється у межах руху процесуальних звернень до ухвалення кінцевого рішення у справі. Це свідчить про суттєве навантаження на суддю у зв'язку із учиненням ним інших процесуальних дій під час розгляду процесуальних звернень, окрім ухвалення рішень по суті.

Відсоток рішень, якими процесуальні звернення не були прийняті до провадження ВП ВС із об'єктивних підстав, становить 18 % проти 82 % рішень, ухвалених ВП ВС по суті вимог процесуальних звернень. Із задоволенням вимог (скарг, апеляційних або касаційних скарг, заяв) ВП ВС ухвалило понад 60 % судових рішень від загальної кількості рішень по суті.

Структура судових рішень, ухвалених за правилами різних видів судочинства у періоді, що досліджується, характеризується кількісними даними, представленими у таблиці 1.

Таблиця 1

**Структура судових рішень, ухвалених ВП ВС, за видами судочинства
у 2018 році**

	<i>Вид судочинства</i>			
	<i>адміністративне</i>	<i>господарське</i>	<i>кримінальне</i>	<i>цивільне</i>
Ухвалені рішення (разом), із них:	2614	465	110	1051
відкрито/ прийнято до провадження	1218 47 %	223 48 %	21 19 %	538 51 %
залишено без руху	177 7 %	7 2 %	12 11 %	12 1 %
призначено справу до розгляду	172 7 %	1 0 %	15 14 %	0
повернуто	117 4 %	11 2 %	17 15 %	40 4 %
відмовлено у відкритті провадження	64 2 %	14 3 %	26 24 %	14 3 %
по суті	828 32 %	163 35 %	16 15 %	408 39 %

Як показано у таблиці 1, частина судових рішень ВП ВС щодо відкриття/прийняття до провадження та кінцеві рішення по суті у загальному обсязі ухвалених рішень складають найбільшу частину рішень у всіх видах судочинства, окрім кримінального. У кримінальному судочинстві ВП ВС здебільшого ухвалювались рішення щодо відмови у відкритті провадження.

На кінець звітної періоду не розглянуто **746** процесуальних звернень та справ (із урахуванням скарг, відносно яких провадження відкрито та не завершено розгляд періоду). З них більшу частину не розглянутих процесуальних звернень складають справи за касаційними скаргами – **594** одиниці, або **80 %**.

3. Здійснення правосуддя за скаргами на рішення Вищої ради правосуддя, ухвалені за результатами розгляду скарг на рішення її Дисциплінарної палати та апеляційних скарг і справ

У 2018 році до ВП ВС надійшло **54** скарги на рішення Вищої ради правосуддя, ухвалені за результатами розгляду скарг на рішення її Дисциплінарної палати, або 2 % від загального надходження процесуальних звернень до ВП ВС.

Упродовж звітного періоду розглянуто **36** скарг, або 67 % у загальній кількості скарг, що перебували на розгляді. Із розглянутих скарг **2** – повернуто, щодо **4** скарг відмовлено у відкритті провадження та **30** скарг – розглянуто по суті. За результатами розгляду справ по суті у **2** справах позовні вимоги задоволені (7 %).

На кінець періоду не розглянуто **18** скарг і справ за ними, або 33 % таких звернень від тих, що перебували на розгляді. Частина цих нерозглянутих процесуальних звернень відповідає 2 % у загальному залишку ВП ВС.

У періоді, за який проводиться аналіз, до ВП ВС як суду апеляційної інстанції надійшло **558** апеляційних скарг, або 21 % у загальному надходженні процесуальних звернень до ВП ВС. Із них:

462 апеляційні скарги зі спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради правосуддя¹, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Верховної Ради України, Президента України;

90 апеляційних скарг у зразкових справах;

6 апеляційних скарг у справах інших категорій.

У звітному періоді ВП ВС розглянуто **338** апеляційних скарг і справ, що становить 61 % у загальній кількості апеляційних скарг і справ, що перебували на розгляді за апеляційними скаргами. Частина розглянутих апеляційних скарг у загальній кількості розглянутих процесуальних звернень ВП ВС становила 20 %. Із розглянутих апеляційних скарг **59** – повернуто, щодо **15** – відмовлено у відкритті

¹ За винятком скарг на рішення Вищої ради правосуддя, ухвалених за результатами розгляду скарг на рішення її Дисциплінарної палати

провадження та **248** – розглянуто по суті, із них у **34** справах судові рішення змінені або скасовані, що становить 14 %.

На кінець звітнього періоду не розглянуто **122** апеляційні скарги та справи, або 22 % апеляційних скарг і справ, що перебували на розгляді ВП ВС. У загальному обсязі нерозглянутих процесуальних звернень та справ ВП ВС станом на кінець року апеляційні скарги та справи становлять 16 %.

У досліджуваному періоді до ВП ВС надійшло **90** апеляційних скарг на судові рішення КАС у **7 зразкових справах**. Враховуючі порядок подання та особливості їх розгляду, передбачених статтею 290 КАС України, за результатами розгляду **79** апеляційних скарг ВП ВС ухвалила такі судові рішення.

У справі *про перерахунок пенсії військовослужбовця* ВП ВС **1** скаргу повернула заявнику, щодо **1** скарги – відмовила у відкритті провадження та за **71** – переглянула в апеляційному порядку оскаржуване рішення КАС, яке залишено без змін. Також рішення КАС залишені без змін у зразкових справах *щодо урегулювання порядку сплати єдиного внеску* (за **3** апеляційними скаргами) та *про виплати пенсій тимчасово переміщеним особам* (за результатами розгляду **1** апеляційної скарги). ВП ВС скасовано рішення суду першої інстанції та прийнято нове рішення у зразковій справі *щодо оформлення паспорта у формі книжечки* за **2** апеляційними скаргами.

На кінець звітнього періоду, із урахуванням законодавчо встановленого порядку розгляду кількох апеляційних скарг у межах однієї зразкової справи, ВП ВС не розглянуто **11** апеляційних скарг, що надходили на **3** рішення КАС у зразкових справах.

Розгляд апеляційних скарг та справ за категоріями характеризується такими показниками.

У звітньому періоді **57** апеляційних скарг надійшло у справах зі спорів *щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України*.

ВП ВС розглянуто **40** апеляційних скарг і справ цієї категорії, що відповідає 70 % загальної кількості апеляційних скарг та справ, що перебували на розгляді. Із них:

8 апеляційних скарг повернуто, або 20 % розглянутих скарг цієї категорії;
щодо 3 – відмовлено у відкритті провадження (8 %);
26 справ розглянуто по суті (65 %).

У загальній кількості розглянутих справ у 23 справах щодо задоволення апеляційних скарг відмовлено та у 3 справах їх задоволено, а оскаржуване рішення скасовано (12 %), у тому числі в 1 справі ухвалено нове рішення та 2 справи направлені до іншого суду.

На кінець року, із урахуванням кількох апеляційних скарг, що надійшли на рішення в одній судовій справі, не розглянуто 15 апеляційних скарг та справ, що відповідає 26 % справ цієї категорії, що перебували на розгляді.

Апеляційних скарг у справах зі спорів *щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Президента України* надійшло 47 одиниць.

ВП ВС розглянуто 28 таких скарг цієї категорії, що відповідає 60 % у загальній кількості апеляційних скарг та справ, що перебували на розгляді. Із них:

4 апеляційні скарги повернуто, або 14 % розглянутих апеляційних скарг цієї категорії;

щодо 2 – відмовлено у відкритті провадження (7 %);

20 справ розглянуто по суті (71 %).

У загальній кількості розглянутих справ у задоволенні апеляційних скарг відмовлено у 16 справах та у 4 справах їх задоволено й оскаржуване рішення скасовано (25 %). За наслідками скасування оскаржуваних рішень ВП ВС у 2 справах ухвалила нові рішення та у 2 справах – направила до іншого суду.

На кінець року, із урахуванням апеляційних скарг, що надійшли на рішення в одній судовій справі, ВП ВС не розглянуто 15 апеляційних скарг і справ, що відповідає 32 % апеляційних скарг і справ цієї категорії, що перебували на розгляді.

У звітному періоді надійшло 179 апеляційних скарг *зі спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради правосуддя*². Упродовж звітнього періоду

² За винятком скарг на рішення Вищої ради правосуддя, ухвалені за результатами розгляду скарг на рішення її Дисциплінарної палати

розглянуто **127** апеляційних скарг і справ, або 71 % їх загальної кількості, що перебували на розгляді. Із них:

25 апеляційних скарг повернуто, або 20 % розглянутих апеляційних скарг цієї категорії;

щодо **4** – відмовлено у відкритті провадження, або 3 %;

98 справ розглянуто по суті, або 77 %.

У загальній кількості розглянутих справ у задоволенні апеляційної скарги відмовлено та оскаржувані рішення залишено без змін у **77** справах та у **16** справах апеляційні скарги задоволено (16 %) і **2** судових рішення змінено та **14** скасовано. За наслідками скасування у **8** справах ВП ВС ухвалила нове рішення, в **1** справі закрито провадження та **5** судових справ направлено до іншого суду.

На кінець року, із урахуванням законодавчо встановленого порядку розгляду кількох апеляційних скарг у межах однієї справи, ВП ВС не розглянула **43** апеляційні скарги та справи, або 24 % від тих, що перебували на розгляді.

Упродовж звітнього періоду надійшло **89** апеляційних скарг зі спорів *щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України*. Із них розглянуто **54** апеляційні скарги та справи, або 10 % від загальної кількості апеляційних скарг та справ, що перебували на розгляді. Із них:

2 апеляційні скарги повернуто, або 4 % серед розглянутих апеляційних скарг цієї категорії;

щодо **1** апеляційної скарги (2 %) відмовлено у відкритті провадження;

51 справа розглянута по суті (94 %).

У загальній кількості розглянутих справ у **43** справах відмовлено у задоволенні апеляційної скарги та рішення залишені без змін, а у **5** справах прийнято рішення про задоволення апеляційних скарг із скасуванням рішень суду першої інстанції (10 %). За наслідками скасування у **3** справах ВП ВС ухвалено нові рішення по суті, в **1** справі закрито провадження та **1** справу направлено до іншого суду.

На кінець 2018 року не розглянуто **35** апеляційних скарг та справ, або 39 % справ цієї категорії, що перебували на розгляді.

У 2018 році надійшло 90 апеляційних скарг зі спорів *щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів*. Упродовж звітнього періоду розглянуто 77 таких апеляційних скарг і справ, або 86 % від загальної кількості апеляційних скарг та справ, що перебували на розгляді. Із них 17 апеляційних скарг, або 22 % розглянутих апеляційних скарг цієї категорії, повернуто, щодо 1 (1 %) апеляційної скарги відмовлено у відкритті провадження та розглянуто по суті 59 справ, або 77 %. У загальній кількості розглянутих справ по суті у 51 справі відмовлено у задоволенні апеляційної скарги, а судові рішення залишені без змін, а у 5 справах прийнято рішення про задоволення апеляційних скарг (8 %) та скасовано оскаржувані рішення. Із них у 4 справах ВП ВС ухвалено нові рішення по суті та 1 справу направлено до іншого суду.

Станом на 1 січня 2019 року, із урахуванням апеляційних скарг, що надійшли на рішення в одній судовій справі, ВП ВС не розглянуто 11 апеляційних скарг і справ, або 12 % від тих, що перебували на розгляді у цій категорії.

У загальній кількості справ за апеляційними скаргами, в яких ВП ВС здійснено апеляційний перегляд, частина справ, у яких апеляційні скарги задоволені та оскаржувані судові рішення змінені чи скасовані, за категоріями становила:

25 % – у справах за апеляційними скаргами зі спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності *Президента України*;

16 % – у справах за апеляційними скаргами зі спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності *Вищої ради правосуддя*;

12 % – у справах зі спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності *Верховної Ради України*;

10 % – у справах зі спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності *Вищої кваліфікаційної комісії суддів України*;

8 % – у справах зі спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності *Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів*.

4. Загальні обсяги здійснення правосуддя у справах за касаційними скаргами

Як вже зазначалось, у звітному періоді до ВП ВС надійшло **1769** справ за касаційними скаргами. Найбільша їх кількість надійшла з підстави порушення правил предметної чи суб'єктної юрисдикції – **1467**, що становить 83 % у загальному надходженні цих справ.

Загальні показники надходження справ за підставами їх передачі до ВП ВС та видами судочинства деталізовано у таблиці 2.

Таблиця 2

Надходження справ за касаційним скаргами до ВП ВС з підстав передачі справ за касаційними скаргами для розгляду

	<i>Вид судочинства</i>				
	<i>Усього</i>	<i>адміністративне</i>	<i>господарське</i>	<i>кримінальне</i>	<i>цивільне</i>
Загальна кількість касаційних справ,	1769	888	279	12	590
<i>із них з підстав:</i>		50 %	16 %	1 %	33 %
необхідності відступити від висновку колегії, палати, об'єднаної палати, іншого касаційного суду	29	4	19	0	6
необхідності відступити від висновку ВП ВС	8	3	4	0	1
виключної правової проблеми	87	10	40	8	29
порушення правил предметної юрисдикції	1467	829	185	-	453
інші підстави ³	178	42	31	4	101

Дані таблиці 2 вказують, що у 2018 році у загальній кількості справ, що перебували на розгляді ВП ВС, найбільша їх частина – це адміністративні – 50 % та цивільні – 33 % справ. Частина господарських справ становила 16 %, кримінальних – 1 %. Загалом ВП ВС розглянуто по суті **1045** справ. Серед них: **499**, або 47 %,

³ відступити від висновку Верховного Суду України або п.2 ч.1 ПП КАС України, п. 2 ч.1 ПП ГПК України, п. 2 ч.1 ПП ЦПК України, п.2 ПП Закону України від 03.10.2017 № 2147-VIII

становлять справи адміністративного судочинства; **158** (15 %) – господарського; **382** (37 %) – цивільного та **6** (1 %) – кримінального.

У загальній кількості розглянутих справ по суті – у **498** справах, або 48 % судові рішення залишено без змін, у **516** справах (49 %) рішення змінено або скасовано та у **21** справі (2 %) провадження закрито. У загальній кількості справ, у яких вимоги касаційних скарг задоволено, із зміною судових рішень – **37** одиниць та із скасуванням – **479**. За підставами надходження справ за касаційними скаргами показники здійснення правосуддя ВП ВС детально представлені у таблиці 3.

Таблиця 3

Здійснення правосуддя ВП ВС у справах за касаційними скаргами

за підставами передачі у 2018 році

Підстави передачі	Перебувало на розгляді, з них:	повернуто до касаційних судів	розглянуто по суті/закрито провадження/ухвалено інші рішення по справах	Не розглянуто на кінець періоду
Загальна кількість касаційних справ, у тому числі з таких підстав (із % у загальній кількості касаційних справ, що перебували на розгляді):	1769	130	1045	594
необхідності відступити від висновку колегії, палати, об'єднаної палати, іншого касаційного суду	29	9 31 %	13 45 %	7 24 %
необхідності відступити від висновку ВП ВС	8	2 25 %	1 13 %	5 62 %
виключної правової проблеми	87	30 35 %	41 47 %	16 18 %
порушення правил предметної юрисдикції	1467	63 4 %	861 59 %	543 37 %
інших	178	26 15 %	129 72 %	23 13 %

На кінець 2018 року ВП ВС не розглянула **594** справи, або 34 % від загальної кількості справ, що перебували на розгляді.

5. Здійснення касаційного перегляду в адміністративних справах за касаційними скаргами

Упродовж 2018 року до ВП ВС надійшло **888** справ за касаційними скаргами адміністративного судочинства. Найбільше надходження спостерігається у категоріях:

449 справ, або 51 % від загальної кількості адміністративних справ, зі спорів з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування;

163 справи (18 %) з приводу реалізації публічної фінансової політики;

69 справ (8 %) щодо забезпечення реалізації конституційних прав особи, а також реалізації статусу депутата представницького органу влади, організації діяльності цих органів;

56 справ (6 %) – з приводу реалізації державної політики у сфері економіки;

43 справи (5 %) з приводу забезпечення юстиції;

40 справ (4 %) у соціальній сфері.

Інші категорії справ становлять **68** одиниць, що дорівнює 8 %.

У загальній кількості розглянутих справ загалом ухвалено **499** судових рішень, у тому числі:

266 (53 %) – про залишення рішень суду першої та апеляційної інстанцій без змін;

218 (44 %) – щодо зміни або скасування судових рішень, що оскаржувались, із них змінено рішення у **15** справах та скасовано у **203** справах;

5 (1 %) – про закриття касаційного провадження;

10 інших рішень (2 %).

ВП ВС ухвалила рішення щодо скасування судових рішень та *закриття провадження* у **73** справах, або 36 % загальної кількості рішень, якими судові рішення

скасовано. Найбільша частина таких рішень спостерігалась у справах таких категорій:

з відносин публічної служби (2, або 66 %);

у сфері економіки (8, або 58 %);

з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування (47, або 52 %);

інших справах (2, або 40 %).

Серед справ інших категорій відсоток цих рішень знаходився у межах 15–33 %.

Загальні показники справ, у яких судові рішення скасовано з направленням судового рішення *для продовження розгляду*, становлять 59 одиниць (29 %). Значний відсоток таких рішень ухвалено у справах з приводу:

забезпечення юстиції (4, або 57 %);

реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту (1, або 50 %);

реалізації публічної фінансової політики (25, або 44 %);

у соціальній сфері (5, або 33 %).

У справах інших категорій цей показник знаходиться на рівні 20 %.

Серед 56 справ (28 %), у яких ВП ВС ухвалила рішення про скасування судових рішень із *направленням справи на новий розгляд*, найвищий відсоток цих рішень – 60 % та 50 % спостерігається відповідно у справах зі спорів у сфері реалізації конституційних прав особи (6) та державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту (1). Середній рівень таких рішень – 33–39 % спостерігається у справах зі спорів: у сфері фінансової політики (22) та у соціальній сфері (5). В інших категоріях справ частина цих рішень не перевищує 20 %.

За підсумками касаційного перегляду ВП ВС скасувала судові рішення з *ухваленням нового рішення* у 9 справах (4 %) та *із залишенням у силі рішення суду першої інстанції* у 6 справах (3 %).

ВП ВС упродовж 2018 року за результатами здійснення касаційного перегляду у 369 адміністративних справах, або 76 % випадках, ухвалено рішення, якими завершено розгляд судової справи у судах, а саме оскаржувані рішення КАС: залишені без змін (266), змінені (15) або скасовані, із закриттям провадження у справі

(73), ухваленням нового рішення (9) або залишенням у силі рішення суду першої інстанції (6).

На кінець досліджуваного періоду нерозглянутими залишилась **351** справа, або 59 % у загальному залишку ВП ВС. За категоріями нерозглянутих справ, найбільшу їх кількість становлять справи зі спорів з приводу забезпечення:

сталого розвитку населених пунктів та землекористування – **172** справи;

реалізації публічної фінансової політики – **53** справи;

конституційних прав особи, а також реалізації статусу депутата представницького органу влади, організації діяльності цих органів – **40** справ.

Кількість нерозглянутих справ інших категорій – **86**.

6. Здійснення касаційного перегляду у господарських справах за касаційними скаргами

До ВП ВС у межах господарського судочинства надійшло **279** справ за касаційними скаргами. Із них за категоріями надійшло:

142 справи, або 51 % від загальної кількості справ, зі спорів щодо укладення, зміни, розірвання, виконання договорів (правочинів) та визнання їх недійсними;

36 справ (13 %) у сфері земельних відносин;

27 справ (9 %) про банкрутство.

Інші категорії справ складають **74** одиниці, або 27 %.

Упродовж звітнього періоду ВП ВС розглянуто **158** господарських справ за касаційними скаргами, або 57 % від загального обсягу справ, що перебували на розгляді ВП ВС. Із них:

75 судових рішень (48 %) про залишення рішень суду першої та/або апеляційної інстанції без змін;

81 судові рішення (51 %) про зміну або скасування оскаржуваних судових рішень, з яких змінено **5** рішень та скасовано рішення у **76** справах;

2 судових рішення (1 %) – про закриття провадження.

Серед скасованих ВП ВС судових рішень частина скасованих рішень із *закриттям провадження* у справі становить **24** одиниці, або 32 % від загальної

кількості скасованих. Майже половину таких рішень (46 %) ухвалено у справах зі спорів щодо укладення, зміни, розірвання, виконання договорів (правочинів) та визнання їх недійсними (11). Відсоток таких рішень у справах інших категорій спостерігається на рівні 54 % за наявності незначних кількісних показників.

У 2018 році серед ухвалених ВП ВС рішень щодо скасування судових рішень з *направленням справи на новий розгляд* (19, або 23 %) найвищий їх показник спостерігається за категоріями у межах 40–43 % у справах щодо захисту права власності (4) та у справах зі спорів, що виникають із корпоративних відносин (3). У справах зі спорів, що виникають із земельних відносин (4), та у справах, що виникають із договорів (7), частина цих судових рішень становить 23–33 %. Найнижчий відсоток судових рішень з *направленням справи на новий розгляд* спостерігається у справах про банкрутство – 1 % (1).

У загальній кількості скасованих ВП ВС рішень 15 одиниць, або 20 %, ухвалено з *ухваленням нового рішення*. Частина цих рішень за категоріями господарських справ на рівні 18–20 % спостерігалась у справах щодо:

укладання зміни, розірвання, виконання договорів (правочинів) та визнання їх недійсними (6);

по 2 справи у спорах з приводу земельних відносин, щодо захисту прав власності та справ про банкрутство.

Частина рішень, якими ВП ВС скасовано оскаржувані рішення та *ухвалено нові*, – 29 % та 33 % спостерігалася в інших категоріях господарських справ.

Загальний показник скасованих судових рішень з *направленням справи для продовження розгляду* або із *залишенням у силі рішень суду першої інстанції* становить по 9 одиниць відповідно, або по 12 %. Кількісні показники частини цих видів рішень за категоріями господарських справ у більшості представлені одиничними значеннями, тому детально не аналізуються.

ВП ВС упродовж 2018 року за результатами здійснення касаційного перегляду у 128 господарських справах, або 82 % випадках, ухвалено рішення, якими завершено розгляд судової справи у судах, тобто оскаржувані рішення КГС залишені без змін (75), змінені (5) або скасовані, із закриттям провадження у справі (24), ухвалено нове рішення (15) або залишено в силі рішення суду першої інстанції (9).

Із **75** справ, або 13 % нерозглянутих ВП ВС господарських справ на кінець періоду, найбільшу їх кількість становлять: справи щодо укладення, зміни, розірвання, виконання договорів (правочинів) та визнання їх недійсними – **44** та з приводу земельних відносин – **10**. Кількість нерозглянутих справ інших категорій становить **31** справу – від **1** до **4** справ у конкретних категоріях.

7. Здійснення касаційного перегляду у кримінальних справах за касаційними скаргами

Надходження справ за касаційними скаргами у кримінальному судочинстві становить **12** одиниць.

ВП ВС у цих справах ухвалено **6** судових рішень, із них у **1** справі відмовлено у задоволенні касаційної скарги та залишено судові рішення без змін та у **5** справах судові рішення скасовано з направленням справи на новий розгляд до суду першої або апеляційної інстанції (83 %).

Залишок нерозглянутих кримінальних справ за касаційними скаргами становить **3** одиниці, або 25 %.

8. Здійснення касаційного перегляду у цивільних справах за касаційними скаргами

У справах цивільного судочинства до ВП ВС надійшло **590** справ за касаційними скаргами. За категоріями справ найбільша їх кількість надійшла у:

147 справах, що виникають із договорів, або 25 % від загальної кількості справ цивільної юрисдикції, що надійшли;

84 справах (14 %) – із земельних правовідносин;

70 справах (12 %) – про відшкодування шкоди;

64 (11 %) – інших справ позовного провадження;

по **44** справах (по 8 %) – щодо спорів про право власності та інших речових прав та за скаргами на дії або бездіяльність виконавчої служби;

35 справах (6 %) – з трудових правовідносин;

- 29 справах (5 %) – інших категорій;
- 25 справах (4 %) – окремого провадження;
- 21 справах (3 %) – із житлових правовідносин.

Надходження справ у межах від 2 до 12 одиниць спостерігається у шести інших категоріях, що у загальній кількості складають 27 справ (4 %).

Упродовж звітнього періоду ВП ВС розглянуто 382 справ за касаційними скаргами, що відповідає 65 % цивільних справ за касаційними скаргами, що перебували на розгляді. Із них:

156 судових рішень (41 %) – про залишення рішень суду першої та апеляційної інстанції без змін;

212 судових рішень (55 %) – про зміну або скасування оскаржуваних судових рішень, з яких змінено 5 рішень та скасовано рішення у 76 справах;

14 судових рішень (4 %) – про закриття провадження.

У загальній кількості цивільних справ, за касаційними скаргами у яких здійснено касаційний перегляд, найбільшу частину становили рішення про скасування судових рішень *з направленням справи на новий розгляд* – 119, або 61 % від загальної кількості скасованих рішень ВП ВС. Найвищий показник таких рішень – 100 % – у сімейних спорах (2). Кількість таких судових рішень у категоріях справ із трудових відносин та інших категорій дорівнює 4 та 3 справам відповідно, що не перевищує 30 %. Частина цих судових рішень в інших категоріях справ коливається в межах від 50 до 75 %.

У 27 випадках ВП ВС скасувала судові рішення суду першої та/або апеляційної інстанцій *із закриттям провадження у справі*, що дорівнює 14 %. Найвищий показник частини цих рішень – 50 % спостерігається у справах інших категорій (6). Кількість судових рішень у справах щодо оскарження дії або бездіяльності виконавчої служби дорівнює 3 одиницям, або 30 % від загальної кількості судових рішень, за якими закрито провадження в цивільній справі. Їх показник у справах інших категорій коливається у межах 7–17 %.

ВП ВС у звітному періоді скасувала судові рішення з направленням справи *для продовження розгляду* у 20 випадках, що становило 10 % від загальної кількості скасованих, у 15 справах (8 %) – з ухваленням *нового рішення* та у 13 справах (7 %) –

скасовано рішення суду апеляційної інстанції із залишенням у силі рішення суду першої інстанції. Кількісні показники цивільних справ за іншими категоріями представлені одиничними значеннями, тому не досліджуються.

ВП ВС упродовж 2018 року за результатами здійснення касаційного перегляду у **228** цивільних справах, або 62 % випадках, ухвалено рішення, якими завершено розгляд судової справи у судах, тобто оскаржувані рішення КЦС залишені без змін (156), змінені (17) або скасовані, із закриттям провадження у справі (27), ухвалено нове рішення (15) або залишено в силі рішення суду першої інстанції (13).

Кількість нерозглянутих цивільних справ за касаційними скаргами становить **165** одиниць, або 28 % від загальної кількості цивільних справ, що перебували на розгляді ВП ВС. Із них найбільшу кількість становлять:

- 37** справ у спорах, що виникають із договорів;
- 23** справи про відшкодування шкоди;
- 19** справ із земельних правовідносин;
- 17** справ у інших справах позовного провадження;
- 16** справ за скаргами на дії або бездіяльність виконавчої служби;
- 15** справ про право власності та інші речові права.

9. Здійснення правосуддя за заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами

У 2018 році на розгляд до ВП ВС надійшло **8** заяв про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, що становить менше 1 % від загального надходження ВП ВС. Із них в адміністративному судочинстві надійшло **2** заяви, кримінальному та цивільному – по **3** заяви.

Загалом у 2018 році розглянуто **6** заяв про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, які повернуто заявникам.

На кінець періоду нерозглянутими залишилось **2** заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

У досліджуваному періоді до ВП ВС надійшло **132** заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами, або 5 % від загального надходження до ВП ВС. Найбільша кількість таких заяв надійшла у цивільному судочинстві – **48**, а найменша у господарському – **12**. В адміністративному та кримінальному судочинстві цей показник становить **38** та **34** заяви відповідно.

Основною підставою перегляду судового рішення за виключними обставинами у надходженні таких заяв є встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом – **130** заяв, або 98 % від надходження цих заяв. Такі заяви відповідно до процесуального законодавства розглядаються виключно ВП ВС, що обумовлює їх значну кількість у надходженні саме з цієї підстави.

2 заяви кримінального судочинства надійшло з підстави встановлення Конституційними Судом України неконституційності (конституційності) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи.

У 2018 році розглянуто **123** заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами, або 93 % від загальної кількості заяв, що перебували на розгляді.

Із них:

33, або 27 % заяв, повернуто;

щодо **19** (15 %) заяв відмовлено у відкритті провадження;

у **71** справі (58 %) судові рішення переглянуто по суті вимог, у тому числі за **15** заявами провадження закрито.

Найбільша кількість заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами розглянута у порядку цивільного судочинства – **44**, або 36 % від їх загального розгляду. В адміністративному судочинстві показник розгляду цих заяв становить **35** одиниць (28 %), у кримінальному – **32** (26 %) та у господарському – **12** (10 %).

Станом на 1 січня 2019 року ВП ВС не розглянула **9** заяв про перегляд судового рішення за виключними обставинами.

9. Висновки

Перший повний календарний рік роботи ВП ВС характеризувався таким співвідношенням середніх обсягів надходження процесуальних звернень і справ на одного суддю до середньої кількості ухвалених рішень одним суддею, як **158** одиниць до **101** судового рішення. За спеціалізацією суддів та видами судочинства співвідношення середнього надходження до розгляду було таке:

410 процесуальних звернень до **252** судових рішень – для суддів адміністративної спеціалізації;

62 процесуальних звернення до **38** судових рішень – господарської;

17 кримінальних справ до **15** судових рішень – кримінальної;

169 процесуальних звернень і справ проти **116** судових рішень – цивільної.

Відсоток співвідношення кількості розглянутих справ до кількості тих, що надійшли у 2018 році, – 64 % за методикою Системи оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи (СОРС), затвердженої рішенням Ради суддів України від 2 квітня 2015 року № 28.

За результатами розгляду процесуальних звернень, що надійшли вперше (923), до провадження ВП ВС не прийнято **303** одиниці, що становить третю частину первинного надходження. У загальній кількості справ за касаційними скаргами, переданими касаційними судами, лише 7 % (**130**) ВП ВС повернула до касаційних судів ВС.

За підсумками здійснення правосуддя ВП ВС у 2018 році:

задоволено **2** скарги на рішення Вищої ради правосуддя, ухвалених за результатами розгляду скарг на рішення її Дисциплінарної палати, що становило **7 %** від загальної кількості судових рішень, ухвалених по суті;

у **34** справах за апеляційними скаргами змінено або скасовано рішення, що оскаржувались, або **14 %** серед справ, у яких здійснено апеляційний перегляд;

у **516** справах за касаційними скаргами ВП ВС змінила або скасувала оскаржувані рішення, що становило **51 %** серед розглянутих справ за касаційними скаргами по суті;

на підставі **16** заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами змінено чи скасовано рішення, що оскаржувались, що становило **31 %** від загальної кількості розглянутих заяв по суті.

За наслідками скасування судових рішень за результатами касаційного перегляду вбачається, що *закриття провадження* після скасування судових рішень у справах за касаційними скаргами ВП ВС частіше застосовувалось в адміністративних (36 %) та господарських (32 %) спорах, тоді як у кримінальних – 14 %.

Для продовження розгляду ВП ВС значно частіше направлялись адміністративні справи (29 %) порівняно із господарськими (12 %) та цивільними (10 %).

Натомість у цивільних справах прийнято **61 %** судових рішень щодо скасування оскаржуваних рішень із *направленням справи на новий розгляд*. Частина таких рішень у господарських справах – 19 %, в адміністративних – 28 %.

Нове рішення за результатами касаційного перегляду ВП ВС ухвалювала найбільше у господарських справах – 20 % проти 8 % у цивільних та 4 % в адміністративних.

Скасування рішення суду апеляційної інстанції *із залишенням у силі рішення суду першої інстанції* ВП ВС відбулося у **12 %** господарських справ, у 7 % цивільних та у 3 % адміністративних справ.